

Bilgi Edinme Hakkının Kullanılması Ve Uygulamadan Örnekler (1)

1. Bilgi edinme hakkı nedir, neyi sağlar ?

Bilgi edinme hakkı, bireylerin devlet kurum ve kuruluşlarının görevlerinden dolayı sahip oldukları bilgilere ulaşabilme hakkıdır. Vatandaşlar kendileriyle doğrudan ilgili olsun veya olmasın, merak ettikleri herhangi bir bilgiyi elde edebilirler. Bu sayede kamu kurum ve kuruluşları şeffaflaşır ve bilgi demokratikleşir. Bireyler bu şekilde yönetime dahil olurlar.

2. Herkes bu haktan yararlanabilir mi ?

Evet. Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir. Hem vatandaşlar hem dernek, vakıf, şirket gibi tüzel kişiler bilgi edinme hakkına sahiptir. Yabancılar (2) belli koşullar dahilinde bilgi edinme hakkı yarasından yararlanabilir.

3. Her kurum veya kuruluşa başvurarak bilgi istenebilir mi ?

Evet. Her kurum ve kuruluşa başvurarak bilgi almak mümkündür. Bilgi istenecek kamu kurum ve kuruluşlarına örnek olarak Bakanlıklar, Merkez Bankası, İMKB, Üniversiteler, ÖSYM, RTÜK, Belediyeler, Emniyet Müdürlüğü gösterilebilir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları da örneğin Baro, Mimarlar Odası, Tabipler Odası yasa uyarınca bilgi vermek zorundadır kuruluşlar kastedilmektedir. Bütün kurum ve kuruluşların internet sayfalarında bu hakkın kullanımını sağlamak için bir tıkla açılarak doldurulan bir bölüm düzenlenmiştir. Örneğin Türkiye’de kaç tane pasaport olduğu (3) ; bir bölgede kaç tane trafik kazası olduğu gibi bilgileri öğrenmek mümkündür (4).

4. Hangi konuda bilgi istenebilir ?

Kurum ve kuruluşlar, bazı istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmakla yükümlüdür. Başvurulan kurum ve kuruluş söz konusu başvuruları etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmakla görevlidir. Merak edilen veya ihtiyaç duyulan birçok bilgi bu hak sayesinde öğrenilebilir.

5. Kurumlar başvurana öğrenmek istediği her türlü bilgiyi vermek zorunda mı?

Bilgi edinme hakkı bazı alanlarda sınırlandırılmıştır. Milli güvenliği ilgilendiren, devlet sırrı sayılan bilgilerle adli ve idari soruşturmalara ilişkin bilgiler, ticari sırlar, özel hayata ilişkin bilgiler başvuranlara verilmez.

Benzer şekilde, istenen bilgi veya belgelerde, gizli bilgiler varsa bunlar çıkartılır ve bunun gerekçesi başvurana yazılı olarak bildirilir. Ayrıca kurumun web sitesinde yayınlanmış veya bir basın açıklamasıyla kamuoyuna sunulmuş bilgiler başvurana tekrar verilmez.

Bunun dışında istenilen bilgi kurumun o konu hakkında özel araştırma veya çalışma yapmasını gerektiren bir bilgi ise bunlar da verilmez. Örneğin arıcılıkla uğraşan bir kişi bir

bölgedeki yaban lale sayısını öğrenmek isteyebilir ancak kurumun bu konuda bilgi vermesi için araştırma yapması gerekiyorsa başvuru reddedilebilir.

6. Bilgi edinme hakkı nasıl kullanılır; nereye başvurulur ?

Başvuru dilekçeleri, elektronik ortamda veya diğer iletişim araçlarıyla kurum ve kuruluşlara gönderilebilir. Dilekçelerde, formlarda başvuranın adı, soyadı, imzası, adresi belirtilir. Kurum ve kuruluşların web sitelerinde formlar bulunur; genelde başvurular bu formlar (5) doldurularak yapılmaktadır.

Bilgi edinme birimlerinde görevli personel, başvurulara yol göstermekle ve yardımcı olmakla yükümlüdür. Böylece dilekçe veya formlarda eksikler varsa belirtmeleri ve bunların nasıl giderileceği konusunda yol göstermeleri gerekir.

7. Başvuru ne kadar zamanda yanıtlanır ?

Kurum ve kuruluşlar, başvuranlara on beş gün içinde yanıt vermek zorundadır. Yanıt yazılı olarak postayla veya elektronik ortamda bildirilir. Başvurunun reddedilmesi hâlinde, ret kararının gerekçesi ve buna karşı başvuru yollarının da yazıda belirtilmesi gerekir.

8. Başvuruya açık ve net bir yanıt verilmezse veya hiç yanıt verilmezse ne yapılabilir ?

Başvuru reddedilirse bu kararın ilgiliye bildirilmesinden itibaren on beş gün içinde Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na itiraz edilebilir. Kurul, bu konudaki kararını otuz gün içinde verir. Kurul tarafından da başvuru reddedilirse altmış gün içinde Danıştay'da dava açılabilir. Örneğin Danıştay 2011 yılında Hopa'da yaşanan toplumsal olaylarla ilgili Bilgi Edinme Kanunu kapsamında Emniyet'in elinde ne kadar biber gazı stoku bulunduğunu öğrenmek isteyen vatandaşa, "yeteri kadar", "gerektiği kadar" şeklinde genel geçer yanıtlar verilmesinin hukuka uygun olmadığına karar vermiştir. Bu anlamda Emniyet'in biber gazı ile ilgili bilgilerin devlet sırrı kapsamında olduğu yönündeki savunmasını da kabul etmemiştir (6).

9. Başvuru için ücret ödemek gerekir mi ?

Yasada başvurunun yapıldığı kurum veya kuruluşa bilgi ve belge için maliyet tutarı adında bir ücret ödeneceği belirtilmiştir. Uygulamada bilgi edinme başvuruları genelde elektronik postayla yapıldığından ve kurum tarafından verilen yanıtlar da aynı yolla iletildiğinden herhangi bir ücret istenmemektedir.

10. Bilgi edinme hakkı hangi yasa düzenlenmiştir ?

Bilgi edinme hakkı 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (7) ile düzenlenmiştir.

11. Türkiye'deki uygulama ile diğer ülkelerdeki uygulama arasında fark var mı ?

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu yeni yürürlüğe giren yasalardan biridir. Yasadan beklenen sonuçların ortaya çıkması, uygulamanın yasanın amacına uygun hale gelmesi, zaman alacaktır. Örneğin Britanya Kraliçesi'nin Türkiye ziyaretinde Cumhurbaşkanı'na verdiği hediyeler, Türkiye ile Britanya arasında yasanın uygulanışını ortaya koymaya vesile

olmuştur. Kraliçe Elizabeth'in Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Başbakan Tayyip Erdoğan ile eşlerine verdiği hediyeleri, bilgi edinme hakkı çerçevesinde öğrenmek için Cumhurbaşkanlığı'na başvurulması sonucunda, Türkiye'den herhangi bir sonuç elde edilemezken, Britanya Dışişleri Bakanlığı bir ay içinde verdiği yanıt ile hediyeleri tek tek saymıştır (8).

-
- 1) Bu bilgilendirme notu genel niteliktedir. Çıkabilecek her hukuki durumun burada öngörülmesi ve bu not kapsamına alınması mümkün değildir. Bu nedenle, karşınıza çıkan hukuki meselelerde konuyu bilen bir avukata danışmanız tavsiye olunur.
 - 2) Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde yararlanırlar.
 - 3) Başvuru süreci ve Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu Kararı'nı görmek için **tıklayınız**
 - 4) **Trafik Şube Denetleme Müdürlüğü'ne yapılan başvuru için tıklayınız.** (Başvurucu daha sonra bu bilgi ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Beyaz Masa'ya, o noktada sinyalizasyon yapılması talebinde bulunmuştur. Talebi yanıtlayan Ulaşım Koordinasyon birimi de o bölgenin 3 faz olması sebebi ile trafik yoğunluğu olacağı gerekçesi ile sinyalizasyon yapılmasının uygun görülmediğini fakat hız kesici unsurların yapılmasına karar verdiklerini, yapılması için de Trafik Müdürlüğü'ne yazı yazdıklarını bildirmiştir. Başvurucunun talebi 2008 yılı içerisinde bahsi geçen yola hız kesicilerin yerleştirilmesi ile karşılanmıştır.)
 - 5) **Başvuru formu için tıklayınız**
 - 6) Bkz. www.radikal.com.tr/turkiye/danistay_biber_gazi_devlet_sirri_degildir-1144648
 - 7) Bkz. www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.5.4982&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0
 - 8) Bkz. www.bilgiedinnehakki.org